
Drogová scéna a bezpečnostní služby

Hejda J.

Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta managementu, Jindřichův Hradec

Souhrn

Autor se v příspěvku zabývá drogovým problémem. Především specifikuje drogovou scénu v České republice s porovnáním se Slovenskem. Dále autor charakterizuje některé specifické rysy v oblasti drog v roce 2001 ve Slovenské republice, které komparoval s Českou republikou. Na zřetel je brán také způsob získávání drog, který z pohledu obou zemí zůstává nezměněn a má dlouhodobý charakter. Na základě vymezení drogové trestné činnosti jsou uvedena některá opatření proti překupníkům z řad kosovoalbánské, turecké a bulharské komunity. Situace v oblasti nelegálního vývozu, dovozu, výroby a distribuce syntetických drog je uvedena jako další ohrožující problém pro společnost. Autor se pozastavuje nad některými specifiky jednotlivých etnických a dalších skupin pachatelů související s touto vymezenou oblastí, tedy související s drogovou scénou a bezpečnostními službami. Autor začlenil i určité skupiny pachatelů, které jsou vymezeny ve statistikách na horních místech. Jedná se především o asijské a arabské struktury. Drogová scéna souvisí také s vnějšími a vnitřními bezpečnostními riziky, které vymezují subjekty daného problému. Vymezuje prognózu dalšího vývoje, která se jeví jako negativní, např. v oblasti nárůstu počtu drogově závislých. Na závěr byly uvedeny specifické charakteristiky týkající se drogové scény.

Klíčová slova: drogová scéna, společenský fenomén, bezpečnostní služby, drogová kriminalita.

Summary: Hejda J.: The Drug Scene and Security Services

The author of this contribution deals with the drug problem. Above all, he specifies the drug scene in the Czech Republic and compares it with the scene in Slovakia. The author also characterizes some specific features in the sphere of drugs in the Slovak Republic in 2001, and these results are compared with the situation in the Czech Republic. Also considered in this contribution is the way of gaining drugs, which remains unchanged from the point of view of both countries and is of a long-term character. On the basis of the delimitation of drug criminal activities, there are mentioned certain measures to be taken against drug dealers from the Kosovo-Albanian, Turkish and Bulgarian communities. As another endangering problem for our society the situation is described here in the sphere of illegal export, import, production and distribution of synthetic drugs. The author deals with certain specific features of the individual ethnic and other groups of perpetrators related to this demarcated sphere, i.e. being in connection with the drug scene and security services. The author also included specific groups of perpetrators that are delimited in statistical surveys on top positions. It is a case of mainly Asian and Arab structures. The drug scene is also interconnected with outer and inner security risks, being narrowed down by various subjects of the given problem. The contribution delimitates a prognosis of a further development, which seems to be rather negative, e.g. in the sphere of an increasing number of drug addicts. In conclusion three are mentioned specific characteristic features related to the drug scene.

Key words: drug scene, social phenomenon, security services, drug criminality.

Čes. a slov. Psychiat., 101, 2005, No. 3, pp. 167–173.

ÚVOD

Drogová scéna je specifickým společenským fenoménem, který se vyvíjí dlouhodobě, má velkou setrvačnost a nové trendy se v něm projevují nejprve skrytě, a poté, když se stanou už trvalým jevem, začínají přitahovat také pozornost odborníků, médií a celé společnosti. Kromě dlouhodobých trendů se občas objevují krátkodobé změny, mající omezený vliv na drogovou scénu nebo na její část. Takovým jevem byl v roce 2001 dočasný nedostatek heroinu na světových drogových trzích jako následek války v Afghánistánu, jak se o tom ještě zmíním.

Konec roku 2001 se nesl ve znamení boje proti terorismu. Na poli boje proti drogám se začal opět zdůrazňovat význam potírání mezinárodní obchodu s drogami, jako hlavního zdroje financování teroristických aktivit.

Po institucionální linii měly uvedené události v celosvětovém měřítku za následek personální, materiální a legislativní posílení represivních složek, které pracují na úseku boje s drogami. Na Slovensku se drogová scéna začala vytvářet koncem osmdesátých let a její vývoj v devadesátých letech je mnohem dynamičtější. Platí to nejen pro konzumaci drog, ale také pro organizování jejich výroby, její distribuci a prodej.

SITUACE V OBLASTI DROG V ROCE 2001 VE SLOVENSKÉ REPUBLICCE

Obecná charakteristika

Na tomto místě je třeba uvést hlavní trendy projevující se v roce 2001. Při komparaci, která následuje, je možné porovnat, v čem se podobá či liší celková situace na Slovensku a v Česku.

1. Roste celkový průměrný věk konzumentů (drogová scéna stárne).
2. Stagnuje počet závislých osob.
3. Konzumace drog a drogový trh se koncentruje především do hlavních měst všech regionů.
4. Roste zneužívání syntetických drog.
5. Konzumace jen jednoho druhu drog je v současnosti v SR zatím výjimkou.
6. Pokračuje podceňování stále rostoucího významu prekurzorů – chemických látek, jež jsou důležité pro výrobu drog. Nebezpečnost této skupiny látek spočívá v tom, že nemají omamné nebo psychotropní účinky a tak je nejen ze strany společenského vnímání, ale také vnímání orgánů činných v trestním řízení pozorovatelné zlehčování jejich významu v rámci drogové scény. Bez těchto chemických látek by ale bylo nemožné nejen vyrábět syntetické drogy, ale ani zpracovávat suroviny přírodních látek obsahujících drogy na aplikovatelné formy.

Slovensko podle statistických hlášení ani v roce 2001 nebylo standardním producentem drog. Výroba, která je registrována na jeho území, se týká jen vlastní spotřeby výrobců nebo jejich blízkého okolí. Nejčastější je především pěstování konopí. Další drogou, která se vyrábí na Slovensku, je pervitin, který se syntetizuje z EFEDRINU pašovaného z Čech, Ukrajiny nebo Rumunska, případně je vyráběn z léčiv s vysokým obsahem této látky. PERVITIN se vyrábí většinou v malých ilegálních laboratořích a jeho výroba je podle zjištění bezpečnostních orgánů výhradně v rukou slovenských občanů, kteří jsou napojeni na síť výrobců a překupníků v sousední ČR jako zemi původu této drogy. Výroba jiných drog není na Slovensku registrována [3].

Způsoby získávání drog jsou dlouhodobě stejné.

1. *Transport drog*: na Slovensku je realizován především formou tranzitu (převozu) a především dovozem drog na Slovensko. Transport přes Slovensko je organizován několika formami.
 - tranzit bez napojení na struktury působící na území SR,
 - tranzit řízený ze zahraničí s účastí slovenských občanů, při němž se využívá tzv. reexport přes firmy, které jsou zakládány pro tento účel,
 - tranzit organizovaný slovenskými zločineckými skupinami, které jsou přímo řízené občany SR.

2. *Dovoz drog*: sem je zahrnován – dovoz pod legální firemní zahraničně obchodní činností. Tímto způsobem se dováží zpravidla větší množství drog pro organizované skupiny dealerů. Tento druh dovozů je však podle bezpečnostních složek sporadický, na rozdíl od pravidelného dovozu s využitím kurýrů. Zpravidla je kryta spotřeba jednoho nebo několika distributorů. Jde o dovoz okolo 1 až 2 kg drogy.
3. *Distribuce drog*: Jde o organizovanou trestnou činnost, která je prováděna především kosovoalbánskými zločineckými organizacemi, stejně jako je tomu v Česku.
4. *Výroba drog*: Při odhalování drogové trestné činnosti je v současnosti velkou překážkou fakt, že organizované skupiny založené na etnickém principu pracují na základech dokonalé konspirace. Tyto skupiny jsou rozděleny do několika menších podskupin, které působí v rámci Slovenska a mají propojení do zahraničí. O této problematice se ještě zmíním.

Drogovou trestnou činnost tvoří nelegální aktivity související přímo s drogami. Mimo některých přísně sledovaných případů legální výroby pro přesně definované účely, od samotného procesu výroby přes transport, distribuci a prodej je manipulace s drogami trestná.

Na základě Nařízení ministerstva vnitra SR č. 9/2001 o vymezení věcné působnosti útvarů operativních služeb vyplývá pro NPJ správy kriminální a finanční policie Prezidia PZ, která je specializovaným útvarem pro boj s drogovou kriminalitou, výlučná působnost na celém území SR podle § 187 odst. 4, 5 a 6 a § 188 odst. 4. V ostatních odstavcích výše citovaných paragrafů má NPJ možnost výběru, když tato trestní činnost má souvislost, nebo vede k rozpracování vyšších součástí organizovaných skupin. Na základě výše uvedeného nařízení, ale také nařízení MV SR č. 44/2000 vyplývá pro ostatní útvary v rámci MV SR povinnost informovat, resp. zasílat NPJ všechny informace, které mají vztah k drogové trestné činnosti. NPJ má postavení koordinátora činnosti v oblasti boje proti drogové trestné činnosti, správce jednotného toku informací a jejich vyhodnocování a využívání v boji proti drogám.

NPJ správy kriminální a finanční policie Prezidia PZ pracuje především na odhalování zločineckých struktur skupin působících v drogové kriminalitě. Její činnost je neustále náročnější, protože mnohé skupiny přehodnotily svoji činnost, zvlášť formy a metody práce, a je neustále těžší odhalovat a dokumentovat jejich nezákonnou činnost. Klade to zvýšené nároky na perfektní znalost prostředí a osob, které se na nelegálních transakcích podílejí, dokonalou znalost automobilové techniky, kterou využívají. Dá se konstatovat, že pachatelé drogové trestné činnosti nemají problém ani zábrany využít či zneužít jakýkoliv způsob nebo prostředek k dosažení svých cílů [3].

SITUACE V OBLASTI DROG V ROCE 2001 V ČESKÉ REPUBLICE

Obecná charakteristika

Situace v oblasti nelegálního obchodu a šíření omamných a psychotropních látek v České republice je charakterizována těmito základními faktory:

1. Další rozšíření distribuce a konzumu OPL do menších měst a obcí ČR, tj. obecně větší dostupnost a zvýšení konzumu všech druhů OPL, který je nejmarkantnější u metamfetaminu a dalších stimulačních látek amfetaminového typu (XTC). Velmi negativní je mírný pokles ceny kokainu, a tím se zvyšující nárůst jeho spotřeby především na „taneční scéně“.
2. Prohloubení konspirativních opatření ze strany výrobců a distributorů OPL, zejména:
 - dislokace laboratoří na výrobu OPL do menších obcí, případně na osamělá místa,
 - masovější používání mobilních telefonů s předplacenými kartami všech v ČR působících operátorů,
 - častější využití především „internetu“, vzhledem k možnosti anonymního přístupu např. z internetových kaváren,
 - držení minimálního množství drogy dealerem při pouličním prodeji,
 - využívání trestně nepostižitelných osob (především nezletilců) při činnostech souvisejících s distribucí OPL.
3. Rostoucí role ruskojazyčných pachatelů a skupin ve všech činnostech souvisejících s drogovou trestnou činností především v oblasti výroby a distribuce metamfetaminu. Další prorůstání a propojování zločineckých skupin v ČR a SRN organizujících výrobu velmi čistého, krystalického metamfetaminu v ČR a jeho vývoz do SRN.
4. I přes provedená legislativní opatření (zařazení některých léčiv obsahujících prekursor pro výrobu metamfetaminu – efedrin – do kategorie léků na předpis) bude dále narůstat výroba metamfetaminu z alternativních zdrojů – léčiv (posledním „hitem“ je MODAFEN).
5. Nárůst snah o získání efedrinu ze zdrojů mimo ČR a následný dovoz a výroba v ČR.
6. Rostoucí snahy o korumpování pracovníků orgánů činných v trestním řízení, tj. státních zastupitelství a soudů.
7. Rostoucí tlak na svědky trestné činnosti a snahy o jejich odstranění z procesu trestního řízení. Možnost eskalace těchto tlaků a jejich přerůstání do stále násilnějších projevů.
8. Snižující se věkový průměr konzumentů.
9. Nárůst spotřeby OPL u mladých lidí spojených převážně s taneční a hudební scénou.
10. Pokračující opakované snahy o legalizaci marihuany, prosazování tzv. šleháren apod.

11. Přetrvávající problémy v oblasti primární prevence. Aktivity ke snižování rizik jsou stále vydávány za primární prevenci, a tím odčerpávají nemalé finanční prostředky, které potom chybí ve skutečné primární prevenci.

Dnem 1. 1. 1999 vstoupila v platnost novela trestního zákona a přestupkového zákona, upravená zákonem č. 112/1998 Sb., kterým se v České republice stal trestným skutek přechovávání omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu. Zmíněný zákon přinesl více změn, např. i trestnost neoprávněného nakládání s prekurzory.

Největší a velice mediálně diskutovanou změnou je trestnost přechovávání OPL. Diskuse kolem jeho účinnosti a účelnosti přetrvávají. Významnou změnou v možnostech prosazování změn daných novelou je změna postoje státního zastupitelství, které pokynem obecné povahy stanovilo orientační hodnoty malého množství a hodnoty množství naplňující z hlediska skutkové podstaty kategorii „ve větším rozsahu“ u nejčastěji zneužívaných druhů OPL.

Na tento pokyn reagovala policie ČR změnou své původní orientační tabulky a převzala kvantifikaci nejvyššího státního zastupitelství. Byly již vyneseny pravomocné rozsudky v případech nedovoleného nakládání s OPL podle § 187a, kdy se soudy okresní i krajské v odůvodněných právně opíraly o argumentace uvedené v pokynu obecné povahy nejvyššího státního zastupitelství č. 6 z roku 2000. Dochází tak k postupnému sjednocování i soudní praxe v otázce kvantifikace „množství větší než malé“, které bylo tolik diskutované mezi odbornou i laickou veřejností [3].

BOJ PROTI PŘEKUPNÍKŮM HEROINU Z ŘAD KOSOVOALBÁNSKÉ, TURECKÉ A BULHARSKÉ KOMUNITY

U heroinu z blízkovýchodních oblastí dopravovaných do Evropy po Balkánské cestě jsou i nadále dominantní skupiny organizátorů původem z Kosova, Makedonie, Turecka a Bulharska. Roste přitom podíl zásilek dopravovaných přes Ukrajinu a dále přes Polsko, s tím souvisí užší propojení zločineckých struktur polského a tureckého původu, organizujících zásobování střední Evropy.

Nejvýraznějším posunem na drogové scéně jsou důsledky teroristického útoku proti USA ze dne 11. září 2001, a s tím přímo nebo i nepřímo související výrazný pokles rozlohy půdy užívané pro pěstování opia. Z původně odhadovaných 220 000 hektarů v roce 2000 byla tato plocha zredukována na přibližně 142 800 hektarů půdy, což je pokles

asi o 36 % a snížení celkové produkce o 66 %, vyjádřeno čísly ze 4600 tun na 1600 tun. Tento pokles se týkal zejména Afghánistánu, kde byla produkce zredukována z 3276 tun v roce 2000 na 185 tun v roce 2001, tedy pokles o 94 %.

Na území České republiky tento trend způsobil úbytek heroínu na trhu. Proto nejsou velkým překvapením signály o vstupu Kosovoa Albánců i do sféry obchodu s pervitinem a zvýšení jeho pouliční distribuce.

Na území Slovenské republiky je dlouhodobý trend charakterizován stabilní cenou (cena 1 g heroínu 1–4 dávky) je na drogovém trhu pro konzumenta 800,- až 1200,- Sk, a poklesem kvality heroínu. To zabezpečuje zločineckým organizacím lukrativní a stálý zdroj příjmů.

Občané České republiky a Slovenské republiky, jak ukazují výsledky, zaujímají v drogové hierarchii pozice kurýrů. Podstupují největší rizika za nejmenší náklady jednotlivých klanů. Zkušenosti ukazují, že důvěra v kurýry z ČR má sestupnou tendenci. V nejednom případě vynalézaví Češi sdělí svým bosům, že jim byla zásilka zabavena policií. Jindy prohlásí, že byli oloupeni nebo jim někdo odcizil zboží z vozidla a podobně. Proto si organizátoři raději najímají kurýry z Polska nebo Slovenska.

Česká republika i nadále slouží jako azylová nebo domovská země organizátorů, zatímco mezi sklady heroínu se postupně přesouvají zejména na Slovensko a do Polska. Příčinou je skutečnost, že po sebevražděném útoku teroristů na New York došlo ke zpřísnění hraničního režimu i v Evropě a zemích nacházejících se na balkánské trase.

Z dosavadních zkušeností vyplývá, že dochází i k případům, kdy se z Holandska pašuje kokain do Bulharska, kde dojde k výměně za heroín, který se poté dováží do České republiky.

Kokain

Zkušenosti zejména z hudební a taneční scény ukazují na to, že se kokain začíná konzumovat ve větším měřítku než doposud. Začíná se objevovat distribuce kokainu převážně v rockových klubech a s přihlédnutím ke snížení ceny cca o 10 % z původní ceny 2000–2500,- Kč se stal kokain dostupnější a je po něm zvýšená poptávka. V ČR byla zadržena zásilka cca 2 kg.

Na Slovensku je kokain často konzumován přechodně nebo experimentálně, případně jako doplněk k jiným drogám, např. k heroínu.

U kokainu se počet evidovaných případů udržuje relativně na stejné úrovni od 29 případů v roce 1999, přes 28 v roce 2000 po 31 v roce 2001. Cena 1 g kokainu pro slovenského konzumenta se pohybuje okolo 2500,- až 3000,- Sk.

Canabis

U canabisu k žádným podstatným změnám oproti roku 2000 nedošlo, dá se říci, že tato oblast je po celou dobu konce 20. století konstantní.

V SR je situace jiná. Zde spotřeba marihuany a souvisejících produktů stoupá, což dokumentuje fakt, že počet případů, ve kterých se vyskytovala, narostl v letech 2000 (601) a 2001 (598) cca o 47 % oproti roku 199 (409). Přitom objem zadrženého suchého materiálu byl v roce 2001 několikanásobně větší (817,26 kg), oproti roku 2000 (168,20 kg) což představuje nárůst v tomto období o cca 386 %, ale oproti roku 1999 (46,33 kg) to představuje dokonce nárůst 1664 % [3].

SITUACE V OBLASTI TAKZVANÉ „DOMÁCÍ VÝROBY“ PERVITINU A BRAUNU ZA ROK 2001

Používaný zkrácený název „domácí výroba“ zahrnuje především výrobu PERVITINU. Do domácí výroby v ČR rovněž patří i omamná látka nazývaná BRAUN, kterou však již před lety prakticky zcela z nelegálního trhu vytlačil heroín. Výroba braunu je omezena na úzké skupiny starších narkomanů. Je běžné, že výrobce braunu je zároveň jediným uživatelem nebo jej distribuuje dalším zájemcům z řad velmi omezeného okruhu kamarádů. Braun je pak dodáván výrobcem prakticky zdarma nebo za jiné služby. Distribuce braunu pouličními prodejci neexistuje.

Zcela opačný vývoj byl zaznamenán u psychotropní látky PERVITIN, po které je nejen v ČR a SR stále vysoká poptávka. Podle zjištěných údajů je pervitin v ČR a v SR na prvním místě mezi jinými OPL v oblíbenosti a zároveň také dostupnosti.

Na Slovensku se v roce 2001 zvýšil počet realizovaných případů, při kterých byl zadržen metamfetamin oproti roku 2000 o cca 103 %, což byl další nárůst roku 1999. Počet rozpracovaných případů se zvýšil v roce 2001 o cca 48 %. Nárůst byl zaznamenán také v případě amfetaminu. V roce 1999 byly odhaleny čtyři laboratoře, v roce 2000 to bylo sedm a v roce 2001 už 10 laboratoří, což o rostoucím trendu jednoznačně svědčí. Cena jedné tablety extáze pro konzumenta se pohybuje v rozmezí od cca 200,- až do 600,- Sk, cena jedné dávky pervitinu od cca 80,- do 500,- Sk.

Do organizování výroby a distribuce pervitinu jsou již plně zapojeny romské skupiny a skupiny cizinců působících na území ČR a SR, zejména pak ruskojazyčné a asijské. V poslední době se zvýšil počet kosovsko-albánských skupin, které byly v minulosti zaměřené výhradně na vývoz, dovoz a distribuci heroínu.

Je nutné konstatovat, že obecně se stále zvyšuje organizovanost a konspirativnost jednání pachatelů v souvislosti s nelegální výrobou a distribucí pervitinu. Konspiruje se při vzájemných kontaktech pachatelů, kdy se používají

výhradně mobilní telefony s předplacenou kartou, kterou pachatelé často mění, nebo využívají ke komunikaci internet. Výsledky mapovací sondy, kterou opakovaně ve druhé polovině roku 2001 realizovali pracovníci NPJ Správy kriminální a finanční policie Prezidia Policejního sboru jsou varující. V průběhu sledování uvedené sítě bylo zaznamenáno asi 150 webových stránek na slovenských, případně českých serverech, které se zabývají přímo drogovou problematikou. Z nich asi 70 % je možné označit jako stránky, které podporují propagaci a užívání omamných látek [3].

NĚKTERÁ SPECIFIKA JEDNOTLIVÝCH ETNICKÝCH A DALŠÍCH SKUPIN PACHATELŮ

Rok 2000 byl charakterizován z hlediska vývoje jako nástup rusky mluvících zločineckých skupin na českou drogovou scénu. Rok 2001 představoval další rozvoj tohoto trendu. Na území republiky jsou velmi aktivní skupiny dagestánského původu působící hlavně na úseku pouliční distribuce. To se týká jak heroinu tak i pervitinu a kokainu. Tyto skupiny velmi úzce spolupracují s českým podsvětím.

Rovněž Ukrajinci jsou zapojeni do distribuce drog, také zejména heroinu a pervitinu. Podstatnou část z nich představují ukrajinští dělníci. Ti platí ze své mzdy podíl organizovanému zločinu.

Rovněž Ukrajinci jsou zapojeni do distribuce drog, také zejména heroinu a pervitinu. Podstatnou část z nich představují ukrajinští dělníci. Ti platí ze své mzdy podíl organizovanému zločinu. Zdá se, že z území bývalého SSSR, nejspíše z Ukrajiny, začal přicházet na naše území efedrin z dosud neznámého zdroje. S tímto prekurzorem nacházejí ukrajinská uskupení uplatnění na českém drogovém trhu zejména proto, že účinná opatření v jediné tuzemské výrobě efedrinu silně omezila možnosti úniku z výroby. Ukrajinci se stále více zapojují i do nelegální výroby pervitinu v České republice. I u ukrajinských gangů se objevuje poměrně rozvinutá spolupráce s českým podsvětím.

Trestnou činnost ruskojazyčných skupin v obchodu s drogami charakterizuje vysoká organizovanost, konspirativnost, disciplína, obtížnost průniku do prostředí za pomoci informátorů, kriminální zkušenost pachatelů a jejich dynamika.

Slovenské orgány ve svých zprávách hovoří o tom, že se v roce 2001 nepotvrdily předpoklady z roku 2000, které naznačovaly, že je možné očekávat vyšší aktivitu Rusů. Vyplývá prý to hlavně z vytvoření nové konkurenční drogové trasy – Hedvábné cesty, která vede z Afghánistánu přes Rusko do západní Evropy. Domnívám se, že tyto informace nekorespondují se zjištěním českých orgánů [3].

SITUACE VE SLOVENSKÉ REPUBLICE

Drogová scéna na Slovensku do roku 1989 prak-

ticky neexistovala, a díky tomu, že Slovensko má zatím jen poměrně malé množství imigrantů, kteří tvoří typické uzavřené komunity, bylo pro novou vlnu jihoslovanských emigrantů albánského etnika po propuknutí konfliktů na Balkáně poměrně jednoduché zmocnit se hlavní části drogového zločinu a vlastně vytvořit drogový trh na Slovensku.

V porovnání se zeměmi západní Evropy, kde došlo k rozdělení drogových trhů mezi etnika Turků, Kurdů, Nigerijců, Kolumbijců a domácí zločinecké skupiny už v šedesátých a sedmdesátých letech, a kde se Albánci dokázali prosadit jen s použitím maximální brutality, bylo Slovensko v tomto směru pro ně bezproblémové. V průběhu několika let se Albánci pocházející z Kosova, Makedonie a Chorvatska stali dominantní skupinou zásobující slovenský trh heroinem a v posledních letech také kokainem. V roce 2001 žilo na území Slovenska asi 2641 osob z bývalé Jugoslávie, přičemž odhad je, že asi pětina z nich patří k albánskému etniku. Mimoto se odhaduje, že asi 2000–2500 Albánců se na slovenském území zdržovalo nelegálně. Největší jejich komunita byla soustředěná v Bratislavě.

Druhou nejvýznamnější skupinou dovozců drog na Slovensko jsou slovenští emigranti a navrátilci.

Příslušníci jiných etnik jako Nigerijci, Rumuni, Bulhaři, Turci, Kurdi, obyvatelé Latinské Ameriky a jiní operují na území SR jen sporadicky a na drogovou scénu mají minimální vliv.

Celkově bylo v roce 2001 stíhaných na Slovensku 43 cizinců, což je o osm méně než v roce 2000. O čtyři klesl také počet případů drogové trestné činnosti s účastí cizinců. Tento stav odpovídá faktu, že jde o trestnou činnost odehrávající se na našem území, proto nejčastěji zadrženými pachatelé jsou právě slovenští státní příslušníci. Navíc to potvrzuje také fakt, že cizinci se angažují hlavně v řídicích činnostech, které se odkrývají a naruší jen v omezeném počtu.

Počty stíhaných cizinců se oproti roku 2000 změnilo také v tom, že nejvyšší podíl na trestné činnosti měli státní občanské ČR (více jak 60 % v roce 2001 oproti cca 20 % v roce 2000). Podíl občanů ze země bývalé Jugoslávie klesl z 29,4 % v roce 2000 na cca 19 % v roce 2001 [3].

Vnější bezpečnostní rizika

Stále přetrvává mínění organizátorů mezinárodního obchodu s OPL o tom, že ČR i SR jsou pro ně „bezpečnými zeměmi“, kde je možné se usídlit, proprat nelegální výnosy z obchodu OPL. Z poznatků je známo, že jsou všeobecně známy:

1. Lehce splnitelné požadavky na uznání legálního pobytu na území ČR a SR.
2. Jednoduchost založení krycích firem a prakticky bezrizikového praní „drogových“ peněz.
3. Relativně nízké náklady na provozování krycích firem, nízké životní náklady (s ohledem na jejich zisky).

4. Relativně nízké tresty ukládané v ČR a SR za drogové delikty.
5. Ochota občanů ČR a SR zapojit se do obchodu OPL za nízké odměny.
6. Vysoká pravděpodobnost uchránění majetku získaného z drogových obchodů před propadnutím.

Ve světle těchto skutečností se policie musí vyrovnávat s neustále rostoucími požadavky na přímou spolupráci se zahraničními partnery, nezbytnou k ustanovení organizátorů mezinárodního obchodu OPL k prokázání jejich trestné činnosti.

Vnitřní bezpečnostní rizika

Další nárůst drogově závislých osob, osob sahajících po droze jednou za čas, osob experimentujících s OPL, velice nahrává samozřejmě potenciálním distributorům, dealerům i obchodníkům.

Se změnou legislativy, trestně postihující i přechovávání OPL pro vlastní potřebu, souvisí změna chování nakupujících, a tím i distributorů OPL. Nedá se říct, že by došlo k absolutnímu vymizení otevřené nabídky na ulici, ale podle našeho názoru došlo k rapidnímu poklesu. Pravdou je, že došlo již k doložitelné změně chování distributorů, kdy se málokdy najde u distributora více než jedno „psaníčko“ drogy. Neví se, že není brán důsledně zřetel v případě prokázání prodeje na množství. Dochází ke stále větší konspirativnosti prodeje. Dealeri fungují na čísle mobilního telefonu, obdobného způsobu je využíváno i v případě domlouvání obchodu e-mailem po internetové síti, kdy se obchody často domlouvají z internetových kaváren.

Jinak se bezpečnostní rizika spojená obecně s jevem narkomanie nijak nezměnila.

Prognóza dalšího vývoje

Na základě analýzy realizovaných případů, rozpracovaných věcí a získaných poznatků lze předvídat následující vývoj drogové scény v ČR i na Slovensku:

1. Další nárůst počtu drogově závislých osob.
2. Přeskupování tzv. otevřených scén.
3. Další zvýšení konspirativnosti prodeje OPL.
5. Násilné řešení sporů o teritoria a sféry vlivu.
6. Narůstání snah o infiltraci do orgánů státní správy, respektive k vytvoření vlivných kontaktů a ovlivňování již tak negativní operativní situace – další tlak na legalizaci drog.
7. Budování a provozování velkých laboratoří na výrobu syntetických drog, zejména metamfetaminu.
8. Zvyšování počtu občanů ČR a SR zapojených do mezinárodního obchodu OPL.
9. Nárůst úrovně zapojení občanů ČR a SR do obchodu OPL i na mezinárodní úrovni [2].

CELKOVÉ VÝSLEDKY NPC PRAHA

Realizace

V uvedeném období bylo uskutečněno NPC v ČR celkem 118 realizačních akcí, při kterých bylo obviněno 241 pachatelů, kterým bylo bezprostředně při realizaci sděleno obvinění celkem pro 480 drogových trestných činů, u většiny obviněných bude počet prokázaných skutků v průběhu vyšetřování narůstat. V rámci provedených akcí bylo zatčeno a obviněno 70 cizinců.

Zajištěno drog

V roce 2001 bylo v rámci činnosti NPC SKP P ČR provedeno 118 realizací, při kterých bylo realizováno 243 osob, z toho 70 cizinců, pro 631 trestných činů.

V průběhu roku bylo pracovníky NPC SKP P ČR zadrženo:

- 30 702 dávek heroínu
- 60 617 dávek metamfetaminu
- 0,5 kg amfetaminu
- 20 171 dávek kokainu
- 3,512 kg hašiše
- 0,171 kg marihuany
- 20 247 ks tablet extáze
- 1 kg modafenu
- 1,5 litru solutanu
- 17 laboratoří

Ve spolupráci se zahraničními partnery (Dánsko, Nizozemí) bylo zadrženo v Nizozemí 25 kg hašiše.

V rámci společné pracovní skupiny Crystal (Bavorsko, Sasko, Sasko-Anhaltsko, Durynsko) a další spolupráce s BKA, ZKA, bylo zajištěno v SRN nejméně 8 kg metamfetaminu-crystal.

CELKOVÉ VÝSLEDKY NPJ SR

Realizace

NPJ v souladu s výše uvedenou specializací v roce 2001 realizovala 118 případů v rámci SR a podílela se na 7 případech v rámci mezinárodní spolupráce. I když počet 118 případů představuje z celkového počtu drogových trestných činů v roce 2001 cca 11,8 %, je třeba si uvědomit, že je realizovalo cca 0,7–0,9 % z celkového počtu policistů zařazených v oblasti odhalování kriminality a zabezpečování veřejného pořádku.

Úspěšnost specializované jednotky potvrzuje i to, že z celkového počtu 118 odhalených trestných činů odevzdaných k dalšímu trestnímu řízení, bylo jen v jednom případě trestní stíhání zastaveno, čtyři případy byly přerušeny, 20 trestných činů odevzdaných k trestnímu řízení, 20 případů nebylo v únoru 2002 skončených. Všechny ostatní byly skončené návrhem na podání obžaloby, ať už jako

samostatný drogový trestný čin nebo ve spojení s jinou věcí. Je třeba zdůraznit, že cílem NPJ není zadržení co největšího množství drog, ale rozložení organizovaných zločineckých skupin a zadržení osob s klíčovým postavením v organizacích. Na zadrženou drogu je nutné z tohoto pohledu nahlížet jen jako na jeden z důkazních prostředků proti pachatelům.

Po přijetí příslušné legislativy se cíl NPJ musí rozšířit také na ekonomickou likvidaci zločineckých organizací zabývajících se drogovou trestnou činností. Podle zkušeností vyspělých západních zemí je však nevyhnutelným předpokladem úspěchu v této oblasti přijetí zákona o prokazování legálnosti získaných statků a jiných materiálních výhod.

Z dlouhodobějšího hlediska roste celkový počet zadržených pachatelů drogové kriminality. Po relativním poklesu v letech 1998–2000 jejich počet prudce vzrostl. V roce 2001 bylo zadrženo o cca 50 % pachatelů víc jak v roce 2000, s porovnáním souvisejícího stavu v roce 1995. I když podíl žen je relativně konstantní a pohyboval se v letech 1998–2000 mezi 14–15 %, v roce 2001 se snížil na 13 %.

Počet zadržených a stíhaných dětí a mladistvých byl v roce 2001 na stejné úrovni, pokud jde o relativní vyjádření, avšak v absolutním vyjádření jde o 38 pachatelů této věkové skupiny navíc, oproti letům předcházejícím. Podíl dětí ve věku do 15 let na celkovém počtu pachatelů byl 2,0 %, což znamená zvýšení oproti roku 2000 (1,8 %).

Z hlediska sociálního postavení, v roce 2001 tvořili největší skupinu pachatelů nezaměstnaní – okolo 66 %, což je nárůst v této skupině o cca 16 % oproti roku 2000. Dělníci a zaměstnanci tvořili cca 9 %, podnikatelé asi 3 %.

Podíl recidivistů na počtu stíhaných stoupl oproti roku 2000 (o 1 %) a současně narostl počet zadržených recidivistů. Absolutní počet se zvýšil z 81 na 133 recidivistů, což je možné charakterizovat tak, že pachatele drogové kriminality neodradí od lukrativního obchodu ani výkon trestu odnětí svobody, což také dokazuje, že jejich řady se rozšiřují [3].

ZÁVĚR

V tomto příspěvku jsem si vzal za cíl provést nástin a zhodnocení současné drogové scény. Jako podklad ke zpracování mi sloužily především policejní statistiky, výroční zprávy Protinarkotické brigády PČR a Národní protidrogové jednoty PZ SR. Je možné konstatovat, že drogová scéna má už jasné kontury a je jen na škodu, že v roce 1991 a následujících letech, kdy jsem stál u zrodu protinarkotických skupin na území ČSFR, nebylo vyslyšeno naše volání po větším entuziasmu odpovědných orgánů. Vývoj se nedá zastavit. Drogová scéna, její vývoj a směřování na to také jednoznačně ukazují. Začínám zastávat názor, že jsme v této oblasti, bohužel, stále o dva kroky pozadu. Vždyť teprve útokem na USA a následným odvetným opatřením se teprve podařilo smysluplně snížit počet a rozsah ploch, na kterých se drogy v celosvětovém měřítku pěstují. Drogová kriminalita patří mezi neustále se rozvíjející oblasti života společnosti se všemi negativy, které přináší. V této souvislosti je stále jediným faktorem, který je možné hodnotit pozitivně, neustálá snaha příslušných specializovaných složek Policejního sboru SR a Policie ČR s ní bojovat a nutit příslušné orgány k větší aktivitě.

LITERATURA

1. **Krajník, V., Hejda, J.:** Drogy v životě společnosti. APZ PZ SR, Bratislava, 2003.
2. **IKSP – Pravděpodobný vývoj vybraných druhů kriminality.** Praha, 2001.
3. **Výroční zprávy, NPC PČR Praha, NPJ PPZ, Bratislava.**

Dodáno redakci: 27. 9. 2004

Po skončení recenzního řízení: 29. 10. 2004

*Doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D.
Fakulta managementu VŠE
Jarošovská 1117/II
377 01 Jindřichův Hradec
e-mail: hejda@fm.vse.cz*